

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΡΟΥΣΣΟΣ

Τοῦ κ. Μ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

Α' ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τῇ 5ῃ Ὀκτωβρίου 1938 ἀπέθανεν ἐν Βουκουρεστίῳ μία ἐξέχουσα μορφή τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ, ὁ καθηγητὴς Δημοσθένης Ρούσσος.

Γεννηθεὶς τῇ 22ᾳ Ἰανουαρίου 1869 εἰς τὴν Περίστασιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὁ Ρούσσος ἐσπούδασεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἔπειτα εἰς τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν, Βερολίνου καὶ Λιψίας ἐνθα καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Ἡ διδακτορική του διατριβή, κριθεῖσα εὐμένεστατα, φέρει τίτλον «Γρεῖς Γαζαῖοι. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας τῶν Γαζαίων» (Κωνσταντινούπολις 1893, σελ. 73), τὰ δὲ πορίσματα αὐτῆς ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ («Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας», ἔκδοσ. 2α, σελ. 85, 125, 432), τοῦ Christ («Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας», ἔκδ. 4η, σελ. 945) καὶ ἄλλων (πρὸς. Byzantinische Zeitschrift, 4, σελ. 636, 5, σελ. 362 καὶ ἰδίᾳ 6, σελ. 56).

Τῇ παρακινήσει τοῦ ἐν Λιψία συμμαθητοῦ του, καὶ νῦν Προέδρου τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, καθηγητοῦ Ραδουλέσκου-Μότρου, ὁ Ρούσσος μετέβη τῷ 1894 εἰς Ρουμανίαν. Κατ' ἀρχὰς μὲν διετέλεσε καθηγητὴς εἰς τὸ ἐν Γαλαζίῳ ἀκμάζον τότε γυμνάσιον Βενιέρη, τῷ δὲ 1897 ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Βουκουρεστίον.

Κατόπιν διαγωνισμοῦ διωρίσθη τῷ 1900 διερμηνεύς τῆς Ἑλληνικῆς (μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τῆς Ἀγγλικῆς) εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ρουμανίας. Ἀλλ' εἰς τὸ πρόσφορον ἐπιστημονικὸν περιβάλλον τοῦ Βουκουρεστίου δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἐπὶ μακρόν εἰς τὴν ἀφάνειαν ὁ Ρούσσος. Τῷ 1912 διορίζεται, ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, μέλος τῆς ἑξαμελοῦς «Ἱστορικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ρουμανίας» τῆς συστάσεως ὑπὸ τοῦ σλαβολόγου Μπογδάν πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἱστορικῶν μνημείων, ὁργάνωσιν τῶν ἱστορικῶν ἐρευνῶν κτλ. Τῷ δὲ 1915 διορίζεται τακτικὸς καθηγητὴς τῆς βυζαντιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βουκουρεστίου, χάρις πάλιν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἰωάννου Μπογδάν καὶ παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ, γαμβροῦ δὲ τοῦ Μπογδάν, Νικολάου Γιώργκα.

Οὐδέποτε παύσας νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν Ἕλληνα, καὶ μηδεμίαν παραλείπων εὐκαιρίαν νὰ διακηρύττῃ τοῦτο μὲ δικαίαν ὑπερηφάνειαν, ὁ Ρούσσος ἠγάπησε τὴν Ρουμανίαν ὡς δευτέραν πατρίδα. Τὸ ἔργον του σχεδὸν ὁλόκληρον ἀφορᾷ εἰς τὴν Ρουμανίαν καὶ τὰς Ἑλληνο-ρουμανικὰς σχέσεις. Δυστυχῶς δὲν κατόρθωσε νὰ ἀποπερατώσῃ τὸ μέγα σύγγραμμα περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Ρουμανίᾳ, τὸ ὁποῖον ἀνέμενον οἱ θαυμασταὶ του, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον, συγκεντρώσας μοναδικὴν πράγματι βιβλιοθήκην, ἐργάσθη ἐπὶ σειρὰν δεκαετηρίδων. Ἀλλὰ τὰ ἐκδοθέντα συγγράμματα του ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα αὐστηρᾶς μεθόδου καὶ ἀκριβολόγου εὐσυνειδησίας.

Ὅρθῶς ὅμως παρατηρεῖ προσφιλὴς αὐτοῦ μαθητὴς ὅτι «τὸ διδασκαλικὸν ἔργον τοῦ Ρούσσου ὑπῆρξε πολὺ περισσότερον καρποφόρον παρὰ τὸ συγγραφικόν. Ἐχων, ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, ὡς γνώμονα τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκριβολογίαν καὶ τὴν ἐξάντησιν τῶν λεπτομερειῶν ἐκάστου θέματος, ἦτο ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἠρέσκετο εἰς τὰ συνθετικὰ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα, ἔλεγε, παραγνωρίζουν καὶ παραβλέπουν τὴν ἀκρίβειαν, καὶ πολλάκις αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, χάριν τῆς ιδέας.»¹

Διὰ τῆς διδασκαλίας του καὶ τῆς οὐχὶ τυχαίας προσωπικότητός του, ὁ Ρούσσος ἐξήσκησε μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς μεταπολεμικῆς γενεᾶς τῶν Ρουμάνων ἱστορικῶν καὶ φιλολόγων, ὧν οἱ ἀριστοὶ ὑπερηφανεύοντο νὰ λέγονται.

¹ Κ. Λ. Τσοῦρκας εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» 20·XI·1938.

M. K. K.
106, 107 1938

μαθηταί του. Ὡς δὲ ἔγραψε τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου, εἰς τῶν διαπρεπεστέρων Ρουμάνων ἐπιστημόνων, ὁ Ἀλέξανδρος Ρωσσέτης², ὁ Ροῦσσος ὑπῆρξεν «ὁ τελευταῖος τῶν μεγάλων διδασκάλων, οὗς ἐχάρισεν ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Ρουμανίαν πρὸς γόνιμον ἀνάπτυξιν τοῦ ρουμανικοῦ πολιτισμοῦ.»

Β' ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΟΥ

Ἑλληνιστὶ ἐδημοσίευσεν ὁ Ροῦσσος, πλὴν τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς ἣν ἀνεφέραμεν, πολὺ ὀλίγα: μικρὰς τινὰς συμβολὰς εἰς τὸν «Νέον Ἑλληνομνήμονα» τοῦ Λάμπρου, διάφορα ἄρθρα εἰς τὴν «Πατρίδα» τοῦ Βουκουρεστίου³, τὴν θαυμασίαν μελέτην «Αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες» εἰς τέσσαρα φύλλα τοῦ «Ἐλευθέρου Βήματος» (25—30 Νοεμβρίου 1928) καὶ τὸ ἄρθρον «Πατὴρ Συναδηνός καὶ Ματθαῖος ὁ Μυρέων» εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν», 24 (15 Σεπτεμβρίου 1938), σελ. 1229—1232, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον του δημοσίευμα.

Γαλλιστὶ ἐδημοσίευσεν ὁ Ροῦσσος τὸ ἄρθρον *Inscription grecque de Tomis* εἰς τὸ περιοδικὸν «Istros», τόμ. 1, 1934, τοῦ γνωστοῦ καὶ φιλέλληνος ἀρχαιολόγου Σ. Λαμπρηνοῦ.

Τὸ πλεῖστον ὅμως τοῦ ἔργου τοῦ ἐδημοσίευσεν ὁ Ροῦσσος ρουμανιστὶ. Μὲ τὰ ρουμανικὰ ταῦτα συγγράμματά του, ἀγνωστα σχεδόν, λόγῳ τῆς γλώσσης⁴, παρ' ἡμῖν, ὀφείλομεν νὰ ἀσχοληθῶμεν κάπως (ἐκτενέστερον).

Τὸ πρῶτον τῶν δημοσιευμάτων τούτων τιτλοφορεῖται «Βυζαντινο-ρουμανικαὶ Μελέται» (Βουκουρέστιον 1907, σελ. 51), ἀναφέρεται δὲ εἰς δύο σπουδαία ρουμανικὰ κείμενα, ἅτινα ἀποδεικνύονται ὅτι ἀποτελοῦν διασκευὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς⁵ τούτων τὸ μὲν πρῶτον ἐθεωρήθη ἐσφαλμένως ὡς σχετιζόμενον μὲ τὴν αἵρεσιν τῶν Βογομιλίων, τὸ δὲ δεύτερον ἐπιγράφεται «Νουθεσίαι τοῦ ἡγεμόνος Νεάγιοι Βασαράβα πρὸς τὸν υἱὸν Θεοδοσίον». Ἐπὶ τῶν «Νουθεσιῶν» τούτων, αἵτινες εἶναι ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων μνημείων τῆς, εἰς γλώσσαν σλαβικὴν, φιλολογικῆς παραγωγῆς τῶν Ρουμάνων, ἐπανέρχεται ὁ Ροῦσσος καὶ εἰς τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἔργον τοῦ «Μελέται καὶ Κρίσεις» (Βουκουρέστιον 1910, σελ. 123⁶ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ν. Πολίτου, «Λαογραφία», 2, σελ. 709—716). Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Ροῦσσος ἀσχολεῖται καὶ μὲ τὴν «Χρηστοθήθειαν»⁷ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου, ἀποδεικνύει δὲ ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ διασκευὴν τοῦ γνωστοῦ βιβλιαρίου *De civilitate morum puerilium* (1526), τοῦ χαριτωμένου τούτου Ὀδηγοῦ καλῆς συμπεριφορᾶς τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως, τοῦ ὁποῦ συγγραφεὺς εἶναι ὁ μέγας Ὁλλανδὸς φιλόλογος Ἐρασμος, ὅστις, ὡς γνωστόν, συνέγραψε καὶ «Παραφροσύνης ἐγκώμιον»!

Εἰς τὸ περιοδικὸν *Convorbiri literare*, 45, 1911, σελ. 62—70, ἐδημοσίευσεν ὁ Ροῦσσος, ἐπὶ τῇ βάσει Ἀθηναϊκοῦ κώδικος, τὴν μελέτην «Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς πριγκιπίσσης Ἀννης Ράκοβιτς, 1708—1709».

Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐκδίδει ὁ Ροῦσσος ἔργον συνθετικοῦ χαρακτῆρος: τὸν «Ἑλληνισμὸν ἐν Ρουμανίᾳ» (Βουκουρέστιον 1912, σελ. 80) ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰ ἑξῆς πέντε κεφάλαια: Τὸ Βυζάντιον καὶ οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Σημασία τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Χρησιμότης τῆς

² Καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Βουκουρεστίου καὶ διευθυντὴς τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρυματός «Κάρολος ὁ Β'». Ἐφημερίς «România» τῆς 8-X-1938.

³ Ἐκ τούτων μνημονευτέα ἴδια τὰ ἑξῆς: «Ἱστορία τῆς Μαλτέζας Σουλτάνας» Πατρίς 4-X-1898. «Ἐπιγραφαὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως», Πατρίς 6-X-1899. «Θρήνος ἀνώνυμου ποιητοῦ ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως», Πατρίς 29-V-1903.

⁴ Τὴν σημασίαν ἣν ἔχουν διὰ τὴν ἔρευναν τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ αἱ ἐν Ρουμανίᾳ, μετὰ τὸν Μέγαν Ἰδίαν Πόλεμον, δημοσιευθεῖσαι συγγραφαὶ καὶ μελέται, ἐγκαίρως διείδε καὶ ἐξήρην ὁ ἀξιμνηστος Ἀνδρέας. Βλ. τὸ ἄρθρον του «Αἱ ἑλληνικαὶ σπουδαὶ ἐν Ρουμανίᾳ» εἰς τὸ περιοδικὸν *Les Balkans* 1931, Ἰανουάριος 1931 σελ. 6—10, ἐνθα ἀπαιτιῶνται τὰ σπουδαιότερα τῶν δημοσιευμάτων τούτων. Δείγμα δὲ τῆς ἐνημερότητος καὶ τῆς ἐμπεριείας, μεθ' ἧς ἐρευνῶνται ἐν Ρουμανίᾳ τὰ νεοελληνικὰ προβλήματα καὶ ὅπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν μὴ εἰδικῶν ἑλληνιστῶν, παρέχει ἡ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο («Νέον Κράτος» τεύχ. 4 καὶ 5) ὥραία περὶ Ἑρωτοκρίτου μελέτη τοῦ κ. Νικολάου Καρτζάν, καθηγητοῦ τῆς ἀρχαίας ρουμανικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βουκουρεστίου.

⁵ Περί τῶν σερβικῶν μεταφράσεων τῆς «Χρηστοθήτειας», ὧν ἡ μὲν ὀφείλεται εἰς τὸν Ἑλ. ληνα Δημήτριον Δάρβερνι, ἡ δὲ ἑτέρα εἰς τὸν μέγαν ἀναμόρφωτον Δοσίθεον Ὁδράδοβιτς, βλ. τὸ σημείωμά μου εἰς τὸ περιοδικὸν «Βυζαντινόν» (Βρυξελλῶν), 2, σελ. 600.

βυζαντιολογίας διά τούς Ρουμάνους. Οί "Έλληνες έν Ρουμανία πρό τοῦ 1453. Οί "Έλληνες έν Ρουμανία μετά τό 1453.

Ἐάν διά τήν Φαναριωτικήν ἐποχὴν, τό σύγγραμμα τοῦτο διατηρεῖ καί σήμερον ἀνεκτίμητον ἀξίαν, διά τήν βυζαντινὴν ὁμῶς περίοδον χρήζει ἀναθεωρήσεως, καί τοῦτο διότι ὁ συγγραφεὺς σπανίως κατάρθωσε, ἐξετάζων τήν βυζαντινὴν ἐπίδρασιν έν Ρουμανία, νά διακρίνῃ σαφῶς τήν ἀμεσον ἐπίδρασιν ἀπό τῆς ἐμμέσου τοιαύτης (διά μέσου τῆς Βουλγαρίας καί τῆς Σερβίας) ⁶.

Κατά τό αὐτό ἔτος ὁ Ρούσσος ἐδημοσίευσε τήν «Κριτικήν τῶν κειμένων καί τεχνικήν τῶν ἐκδόσεων» (εἰς τό «Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς Ἐπιτροπῆς», 1, σελ. 3—107) πολύτιμον ὄντως ἐγχειρίδιον ἱστορικῆς καί φιλολογικῆς μεθόδολογίας, ὅπερ θά ἔπρεπε, καταλλήλως διασκευαζόμενον, νά εἶχεν ἐκδοθῇ καί ἑλληνιστί. Εἰς δὲ τὸν ἐπόμενον τόμον τοῦ αὐτοῦ «Δελτίου», 2, σελ. 89—100, ἐδημοσίευσε «Διορθώσεις εἰς Ἑλλήνας καί Ρουμάνους συγγραφεῖς».

Ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσαι δι' ἡμᾶς εἶναι καί αἱ τρεῖς ἐργασίαι τοῦ Ρούσσου περὶ Ἑλλήνων χρονικογράφων καί ἱστορικῶν τῆς φαναριωτικῆς ἐποχῆς. Ἔσχε δὲ τήν τύχην ὁ Ρούσσος νά ἀνακαλύψῃ καί νά ἐκδώσῃ δύο τοιαῦτα χρονικά: Τὸ πρῶτον ἐγράφη ὑπὸ ἐμπίστου τινὸς τοῦ ἡγεμόνος Γρηγορίου Γκίκα (δι' 8 καί ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ ἐκδότου «Χρονικὸν τῶν Γκικάδων») καί ἐξιστορεῖ τὰ γεγονότα τῆς Μολδαβίας ἀπὸ τοῦ 1695 μέχρι τοῦ 1754, ἐδημοσιεύθη δὲ, ὡς πρὸς τὰ κυριώτερα αὐτοῦ μέρη, ὑπὸ τοῦ Ρούσσου εἰς τό «Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς Ἐπιτροπῆς», 2, 1916, σελ. 3—85. Συντομώτερον καί ἡσσονος ἀξίας εἶναι τὸ ἕτερον χρονικὸν ὅπερ ἀνεκάλυψεν ὁ Ρούσσος: «Μητροφάνους Γρηγορά Χρονικὸν Βλαχίας 1714—1716», έν Revista 7 Istorică Română, 4, 1934, σελ. 1—43. Τέλος ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ Χρονικὸν τοῦ Νικολάου Κυπαρισσᾶ» (έν Revista Ist. Rom., 3 1933, σελ. 133—149) ἐξετάζει ὁ Ρούσσος τήν «Διήγησιν τῶν συμβάντων έν Μολδαβία κατὰ τὸ ἔτος 1716» τὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Legrand, Epistolaire grec, σελ. 253—276.

Ὡς πρόλογον τοῦ γνωστοῦ Ἑλληνο-ρουμανικοῦ Λεξικοῦ τοῦ ἱατροῦ Σαραφίδου (Κωνσταντῆ 1935) ἐδημοσίευσεν ὁ Ρούσσος σύντομον, ἀλλ' ἐνδιαφέρουσαν, μελέτην περὶ τῶν Ἑλλήνων καί Ρουμάνων λεξικογράφων τῆς φαναριωτικῆς ἐποχῆς.

Ἡ δηκτικὴ ὁμῶς εἰρωνεία τοῦ Ρούσσου, ἥτις μαζί μετ' ἡμέραντον πολυμάθειαν καί τὴν ἀκριβολόγον μεθοδικότητα, ἀπετέλει χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς προσωπικότητός του, καί τῆς ὁποίας δείγματα παρέχουν τὰ ἐριστικά αὐτοῦ φυλλάδια ⁸ καί ἡ κατὰ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Δυσθουινιώτου τελευταία ἐπιθεσίς του («Μητροφάνους Γρηγορά Χρονικὸν Βλαχίας»), οὐδαμοῦ ἐκδηλώνεται μετ' ἐπισημοτέραν χάριν καί πνεῦμα παρὰ εἰς τὸ ἄρθρον του «Μία ἐπιστολὴ τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρως μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν ρουμανικὴν» (Revista Istorică Română, 1, 1931, σελ. 7—31). Τὸ ζήτημα μετ' ὁποῖον ἀσχολεῖται ἡ σοφὴ αὕτη πραγματεία ἔχει ὡς ἐξῆς: Οἱ καθηγηταὶ Δραγομιρέσκου καί Γρηγοράς εὐρόντες έν λησμονημένον φιλοσοφικὸν ἔργον, δημοσιευθὲν ρουμανιστὶ ἀνευ σημειώσεως τοῦ τόπου καί τοῦ ἔτους τῆς ἐκτυπώσεως, ἐνόμισαν ὅτι ἔκαμαν σπουδαιοτάτην ἀνακάλυψιν ἐπίστευσαν δὴλα δὴ ὅτι ἀνεκάλυψαν ἕνα Ρουμάνον φιλόσοφον μετ' ἐνόμιον πρωτότυπον, τὸν Πέτρον Σταματιάδην. Ὁ Δραγομιρέσκου μάλιστα ἐκφράζει τὴν ἐκπληξίν του διότι τοιοῦτος φιλόσοφος παρέμενεν ἀγνωστος μέχρι τοῦδε καί φρονεῖ ὅτι ὁ Σταματιάδης δὲν ἀποτελεῖ περίπτωσιν μεμονωμένην, ἀλλ' ὅτι, τοῦναντίον, κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα «ὑπῆρχεν, εἰς τὰς ρουμανικὰς ἡγεμονίας, ἀτιμωφαιρα ὑψηλῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, ἥς ὁ χαρακτήρ τότε μόνον θά εἶναι δυνατόν νά καθορισθῇ, ὅταν θά ἐκτα-

⁶ Ποθ. τὰς παρατηρήσεις μου εἰς τὸ περιοδικὸν «Βυζαντινολογικά» (Πράγας), 1, σελ. 220—226 καί 3, σελ. 500—510, ὡς καί τὴν μελέτην μου περὶ τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ γαλλικὸν Bulletin τῆς Ρουμ. Ἀκαδημίας, 13, 1927, σελ. 129—159.

⁷ Περὶ τοῦ νέου τούτου περιοδικοῦ, ὅπερ συνεκέντρωσεν, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ καί πολιτικοῦ Γεωργίου Βρατιάνου, τοὺς διαπρεπεστέρους τῶν μαθητῶν τοῦ Ρούσσου καί ὅπερ ἐρευνᾷ τὸ παρελθὸν τοῦ ρουμανικοῦ ἔθνους μετ' πνεῦμα αὐστηρῶς κριτικῶν (σχεδὸν δὲ ὑπερκριτικῶν), βλ. τὸ σημειώμα μου εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἑλληνικά», 4, 1931, σελ. 506—510.

⁸ Κατὰ τὸ ἀτυχὸς Κωνσταντίνου Λίτσικα στρέφονται τὰ φυλλάδια Manuscrisele grecesti din biblioteca Academiei Române (ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Νέας Revista Română, 3, 1901) καί Datoria critice (ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ, 15, 1914). Κατὰ δὲ τοῦ διαπρεποῦς βυζαντινολόγου καὶ Μπανέσκου, τὸ φυλλάδιον Un bizantinolog improvizat (Βουκουρεστίον 1916, σελ. 56).

φοῦν, ἀπὸ τὰ ὑπόγεια τῆς μονῆς τοῦ Νεάμτε καὶ τῆς ποτὲ Ἀκαδημίας τοῦ Μιχαήλ Στούρτζα, καὶ θὰ μελετηθοῦν ἐπιμελῶς ὅλα τὰ ρουμανικὰ χειρόγραφα καὶ βιβλία, ἅτινα, ὡς φαίνεται, ὑπάρχουν, ἀλλὰ δὲν ἔχουν οὔτε καν καταγραφὴ ἀκόμη! » Ὁ Ρούσσος ὁμῶς ἀποδεικνύει ὅτι πρόκειται περὶ μεταφράσεως τοῦ «Παραρτήματος ἐν ἐπιστολῇς εἶδει» κατὰ τοῦ τῶν Ὁκελλιτῶν συστήματος τῆς περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρως. Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὡς παράρτημα τοῦ ἔργου τοῦ Βουλγάρως «Ἀδολεσχία φιλόθεος». Ἡ «Ἀδολεσχία φιλόθεος» μετεφράσθη εἰς τὴν ρουμανικὴν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μολδοβλαχίας Βενιαμὶν Κωστάκη καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Ἰάσι κατὰ τὰ ἔτη 1815—1819 μαζί με τὸ «Παράρτημα ἐν ἐπιστολῇς εἶδει» ὅπερ ὁμῶς μετεφράσθη οὐχὶ ἀπὸ τὸν μητροπολίτην Βενιαμίν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἀφανῆ ἑλληνοδιδάσκαλον, Πέτρον Σταματιάδην!

Μ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Ἄντ. Μέλος τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας

Εὐπροδίου Ρούσσου
Τρεῖς Γάζαισι, ἐμ-
βαλὼν ἐν τῇ ἱστορίᾳ
τῆς φιλοσοφίας τῶν Γα-
ζαίων, ἐκ Λευκῆς 1893
σ. 57
(Krumbacher - Συναρ-
τῆς ἱστορίας Βουλγάρων)
Ὁ Προϊστάς ἡγεμονιστῆς
Βουλγάρων διδάσκει ἐν τῇ
ἐκείνῃ, γράφει κατὰ τὸν
σταυρὸν τοῦ Προϊστά. Τὸν
χρονισμὸν αὐτὸν τὰ Προϊστά
διδάσκει κατὰ τὸν ἀντι-
ρῆσιν, ἐφ' ὅσον ὁ Α. Μα-
τθαίου τὸν ἀνακεῖται.
Ἄντ. Ρούσσου, ἐν τῇ τῇ
ἐκείνῃ τῇ βασιλείᾳ

ἡ τῇ Νικολάου Νικολάου
καὶ τῇ Προϊστά. Συναρ-
τῆς ἱστορίας τῶν
Γαζαίων, ἐκ Λευκῆς
1893 σ. 57
(Krumbacher - Συναρ-
τῆς ἱστορίας Βουλγάρων)
Ὁ Προϊστάς ἡγεμονιστῆς
Βουλγάρων διδάσκει ἐν τῇ
ἐκείνῃ, γράφει κατὰ τὸν
σταυρὸν τοῦ Προϊστά. Τὸν
χρονισμὸν αὐτὸν τὰ Προϊστά
διδάσκει κατὰ τὸν ἀντι-
ρῆσιν, ἐφ' ὅσον ὁ Α. Μα-
τθαίου τὸν ἀνακεῖται.
Ἄντ. Ρούσσου, ἐν τῇ τῇ
ἐκείνῃ τῇ βασιλείᾳ